

Carlslunde Kirkes Seierværk.

Ved Lærer V. Mortensen, Carlslunde.

I Tune Herred er der 12 Kirker; kun de to af dem, Vindinge og Jersie, er forsynede med Ur; men i ældre Tider var der flere; det vides saaledes, at baade Greve, Kildebrønde og Carlslunde Kirker har haft det, men disse Ure er i Tidens Løb forsvundne.

Om det gamle Seierværk i Carlslunde Kirke er det lykkedes mig at samle følgende Oplysninger: I Kirkens Regnskabsbog for Aar 1641 staar:

For Seirvercket at stille 6 Dlr.

Ollie till Seirvercket 1/2 Dlr.

Det var gerne Degnens Bestilling at passe Seierværket. Og det betød meget i de Tider, om det blev passet godt. Der var ikke ret mange Ure i Hjemmene; og Arbejdstiden i By og Mark har sikkert for en væsentlig Del rettet sig efter Klokkeslagene fra Kirken. Urene slog som Regel baade halve og hele Timeslag.

Nogle Aar senere er der lidt at reparere ved Seierværket; det besørger af Byens Smed.

1651: Christen Smed i Carlslunde for noget til Seirvercket plus Arbejdsløn 3 M.

Degnen passer Værket godt nok, stiller det og smører det og faar hvert Aar sine seks Daler derfor. Men Værket er gammelt og trænger snart til en større Reparation. Det gaar meget uregelmæssigt, gaar vel ogsaa af og til i Staa. Der er vist ingen, der tiltror den brave Degn Søffren Lauritzen Busse, at han ikke skulde passe Værket. Han betegnes ved sin Død 1665

som »en smuck, skickelig mand, udi sit leffnit gudfryctig, i sin Bestilling flittig, i Tale oprictig« o. s. v. Men Folk taler alligevel med ham om, hvor kedeligt det er med det Seirværk. Degnen taler med Præsten, Provst M a d s W e s s e l om Sagen, som saa forelægges de to Kirkeværgere Søren Jensen og Michel Lauritzen. Kirken ejedes til 1688 af Kronen; og Kirkeværgerne af lagde hvert Aar Regnskab for Lensmanden paa Roskildegaard. Man henvendte sig saa til en Fagmand i Roskilde:

1656. Hans Seirmager for Seirvercket at flie,	
hvor det var brøstfældig, och det at Re-	
ncuere	27 Dlr.
Vognleie at hendte hannem at besee Brøst-	
fældigheden	1½ M.
For en Vogn at agge hannem ud igien, der	
hand Arbeidet haffde besedt	1½ M.
Item en Vogn for at agge Seirvercket ud	
til hannem at forfærdige og agge hannem	
herin igien med 2 Karle	3 Mk.
Noch en Vogn at Hendte Seirvercket med	
Seirmageren ud til Carlslund igien der det	
var ferdigt och hannem saa at agge til	
Raaschilde igien for hver Vogn 24 Sk. er..	3 M.

1661 nævnes første Gang, at K l o c k e r e n har faaet 6 Dlr. for at stille (passe) Seirværket. Det er tænkeligt, at Degnen, der nu var ved de 60 Aar, har ønsket sig fritaget. To Aar senere er det galt med Værket igen; men da der ikke staar noget om Vognleje til Seirmageren, har det vel været saadant Arbejde, som en af Byens Haandværkere har kunnet udføre.

1663: Seirvercket at reparere	5 Dlr.
dertil brugt 1 Pægl Ollie.....	10 Sk.
1 Skp. Kul	4 Sk.

Der kan smøres meget med en Pægl Olie; Kullene er der jo heller ikke sparet paa; men de var ogsaa billige; det var vel Trækul til Loddearbejde. To Aar senere er der igen en lille Reparation.

1665. Fliet noget paa Skriftestolen og Seirver-
cket 2 M.

Der hengaar nu 80 Aar, inden vi atter hører noget om Seirværket. Det er Pastor, Magister *L o r e n t z L o r e n t z e n*, Præst i Carlslunde 1711—1765, der skriver i Embedets Bog »Synodalia rescripta etc. in usum pastorum Carlslund« 1744: Acta Synodi Johanneæ d. 3. Juni 1744. Monita: Af det Kgl. Rescript, som i Dag er oplæst, begribes, at Stiftets Øvrighed behøver en tilforladelig Efterretning om alle de Kirker paa Landsbyerne, som har haft Uhrverker, om de ere i Stand og holdes ved lige, og i Fald ikke, om der endnu findes Levninger deraf i Kirken, eller de ere borttagne; hvorlang Tid de omtrent har været ubrugelige, i hvilken Eyers Tid de ere blevne ubrugelige, eller borttagne; Hvem siden har været, og endnu er Eyere med flere Omstændigheder, saa og om Kirker ere i andre Maader deternerede. Herom ville Provsterne indhente hver Præsts Underretning, og til Stiftets Øvrighed med første indsende.

Som Svar paa dette indberettede *Lorentzen* følgende: »I Carlslund Kirke haver været et Seiger-Verk, som og af da værende Kirkens Patron, Etats-Raad *Christian von afg. Conference-Raad Peder Benzon Ao. 1717* tilkiøbte Forestillelse, blev repareret, samt gjordt en Accord med en Urmager, hvad hand aarlig skulle have, for at holde det i god Stand, som da og gik meget vel. Men efter at *afg. Conference-Raad Peder Benzon Ao. 1717* tilkiøbte sig Kirkerne, blev Seiger-Verket ikke længer holdt i Stand, eller ved lige, men ganske negligeret, hvorfor da Tiid efter anden noget er borttaget deraf, siden Taarndøren ej var forvaret, og vel forsynet med Laas og Lukke; Og er for ikke lang Tiid det meeste næsten blevet borte, og lidet tilbage, hvilket ingenlunde har været vedkommende uvitterlig.«

Efter dette maa det jo antages, at Uret ikke har gaaet stort længere end til 1717. Og saa har det ikke varet længe, før uvedkommende har begyndt at pille ved Værket og pille det itu. Taarndøren var ikke aflaaet, saa

Byens Børn og Ungdom havde fri Adgang til Taarnet. I 1646 fik Christen Smed 1½ M. for en Laas og Nøgle til Taarndøren; men disse Ting er altsaa heller ikke holdt vedlige.

I 1755 blev Pastor Lorentzen Provst i Thune Herred, og han skriver dette Aar: »I Taarnet er et gammel Sejer-Verck med 2 Klokker (dog den største brudden).« Uret er der, men det staar. Viseren der ude paa den store Træskive paa Taarnets Vestside peger stadig paa det samme Tal, det, hvorved den standsede for de mange Aar siden. Folk vænnes af med at se til Urskiven, for de ved jo, at Uret følger ikke mere med Tiden. Der er noget vemodigt derover. Dag efter Dag, Aar ud og Aar ind gaar Bønderne den tunge Gang Nord ud af Byen ad Hovstien til Herregaarden for at passe Herremandens Jord; men hvem tør vove at bede den høje Herre, Kirkens Ejer, om at passe dens Ur, saa det kan minde dem om Tiden!

I 1802, d. 19. Novbr., kom Reskriptet om Oprettelse af Kirkesyn. Ved Synet den 21. Juni 1803 bemærkes i Protokollen: »Urværket i ubrugelig Stand.« Det havde været passende, om Synet havde forlangt, at Uret skulde sættes i brugelig Stand. Synsmændene var Provst Rachlou, Snoldelev, Murmester Hans Andersen, Snoldelev, og Tømremester Niels Nielsen, Saloye (Sallev).

Den 29. Maj 1807 skriver de samme Synsmænd: »Den gamle Træskive paa Taarnet bør strax nedtages.« Jeg antager, at Skiven har hængt løs og truet med at styrte ned. Den har vel sagtens endt sin Historie som Pindebrænde.

Den 18de Oktbr. 1907 havde jeg Besøg af Taarnur-fabrikant Bertram Larsen, København. Ved hans kyndige Hjælp fik jeg fastslaaet min Antagelse, at Urværket har haft sin Plads i det mørke Rum over Taarnhvelvingen og under Klokkerummet. Fire Fordybninger i nordre og søndre Væg viser de Bjælkers Plads, der har baaret Værket, ligesom en Række ombøjede, gamle smedede Søm viser, at der har været et Skillerum. En Udhugning i ve-

stre Mur er rimeligvis dannet for at faa Plads til Svinget for Optrækket. Værkets Akse til Viseren har gaaet igennem det 16×16 Tommers Hul i Vestmuren, der nu giver Lys ind i Rummet, og uden for hvilket den store Træskive har været anbragt. Der sidder endnu i Muren Resten af en af de Jernhager, der har baaret Skiven. Men det er ogsaa alt, hvad der vides at være tilbage af Carlslunde Kirkes gamle Seierværk.
